

«Η περιπέτεια των Βαλκανίων», Διδακτικό σενάριο με χρήση των ΤΠΕ στην διδακτική ενότητα της Ιστορίας της ΣΤ΄ τάξης «Βαλκανικοί Πόλεμοι»

Δημήτριος Κολλιόπουλος ¹, Θωμάς Μασούρας ², Χρυσάνθη Παλάζη ³

¹Δάσκαλος, επιμορφωτής ΤΠΕ-Μετεκπαιδευόμενος στο Διδασκαλείο «Δημ. Γληνός»

dkolliopoulos@gmail.com

²Δάσκαλος, Επιμορφωτής Β΄ Επιπέδου

emasouras@gmail.com

³Καθηγήτρια Φιλολόγος, επιμορφώτρια ΤΠΕ-Ε υπ. διδάκτωρ Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.

palazi@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αποτελεί πρόταση για διδασκαλία της ενότητας «Οι Βαλκανικοί πόλεμοι» του σχολικού βιβλίου της Ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού, ενότητα 37. Μέσα από μια πλούσια συλλογή ψηφιακού ιστορικού υλικού που μπορεί να βρεθεί είτε στη δικτυακή διεύθυνση http://users.ser.sch.gr/tmasouras/balkan_wars είτε στο συνοδευτικό CD ROM (οργανωμένη θεματική παρουσίαση διαδικτυακών ιστορικών πηγών για τους Βαλκανικούς πολέμους), οι μαθητές θα περιηγηθούν ψηφιακά στις ιστορικές-κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια τα χρόνια πριν την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων (σύνδεση – συμπλήρωση με βάση προηγούμενες γνώσεις).

Καλούνται να ανατρέξουν σε ιστορικές πηγές, να επεξεργαστούν και να συνθέσουν πληροφορίες με σκοπό να μπορέσουν να κατανοήσουν πραγματικά το «γιατί» και το «πώς» πίσω από τα ιστορικά γεγονότα και να βοηθηθούν με τον τρόπο αυτό στην ανάπτυξη ιστορικής σκέψης. Θα γνωρίσουν τα σημαντικότερα γεγονότα που συνέβησαν στη διάρκειά τους, θα κατανοήσουν τον ρόλο που διαδραμάτισαν οι πρωταγωνιστές τους και θα καταλήξουν σε συμπεράσματα αναφορικά με τις ιδιαίτερες συνθήκες, τα αίτια που οδήγησαν την Ελλάδα στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913) και τις πολυδιάστατες συνέπειες από την εμπλοκή της σε αυτούς. Μεγάλη πρόταση όχι σαφής

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Βαλκανικοί πόλεμοι, διαθεματική προσέγγιση, ιστορικές πηγές

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σκεπτικό αυτού του σεναρίου, που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, είναι η διερεύνηση της διδασκαλίας μιας ενότητας του μαθήματος της Ιστορίας της ΣΤ' Δημοτικού με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας.

Οι μαθητές θα εργαστούν χρησιμοποιώντας το γνωστικό ψηφιακό ιστορικό υλικό που μπορεί να αναζητηθεί είτε στη δικτυακή διεύθυνση http://users.ser.sch.gr/tmasouras/balkan_wars, είτε στο συνοδευτικό CD ROM.

Γενικός στόχος

Συγκεκριμένα, θέλουμε, με αφορμή την ενότητα «Οι Βαλκανικοί πόλεμοι» του σχολικού βιβλίου, σελ.194-197, τους γνωστικούς στόχους που θέτει και τις ασκήσεις που προτείνει, να δημιουργήσουμε ανάλογες δραστηριότητες χρησιμοποιώντας τις δυνατότητες των Νέων Τεχνολογιών, ώστε η συγκεκριμένη διδακτική προσέγγιση να χρησιμοποιηθεί εναλλακτικά με το σχολικό εγχειρίδιο ή και να το αντικαταστήσει στη διδασκαλία της συγκεκριμένης ενότητας.

Εκτιμούμε ότι η δυνατότητα διερεύνησης πλούσιου, πολυτροπικού υλικού (Χοντολίδου, 1999) από τις ιστορικές πηγές, θα κάνει το μάθημα πιο ελκυστικό στους μαθητές και πιο αποτελεσματικό ως προς την άσκηση της δημιουργικής και κριτικής τους ικανότητας.

Ειδικόί στόχοι

Οι μαθήτριες και οι μαθητές επιδιώκεται:

Σε επίπεδο γνώσεων

- να κατανοήσουν τις ιδιαίτερες ιστορικές συνθήκες που επικρατούσαν στη βαλκανική χερσόνησο την περίοδο πριν την έναρξη των Βαλκανικών πολέμων
- να κατανοήσουν τις εξελίξεις που οδήγησαν στη διπλωματική προσέγγιση και στη συμμαχία των βαλκανικών κρατών εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας
- να γνωρίσουν την εσωτερική κατάσταση που διαμορφώθηκε στην Ελλάδα λίγο πριν τους Βαλκανικούς πολέμους και τις εδαφικές βλέψεις των λαών της βαλκανικής χερσονήσου σε βάρος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας
- να πληροφορηθούν για τις διπλωματικές επαφές και τις συμμαχίες των βαλκανικών κρατών πριν και κατά την διάρκεια των βαλκανικών πολέμων και το σημαντικότερο ρόλο που έπαιξε ο Βενιζέλος στη συμμετοχή της Ελλάδας στη βαλκανική συμμαχία αλλά και στη μετέπειτα εξέλιξη του πολέμου
- να γνωρίσουν τα κυριότερα γεγονότα των βαλκανικών πολέμων και την έκβασή τους, τις επιτυχίες του ελληνικού στρατού και στόλου
- να εκτιμήσουν τις συνέπειες των βαλκανικών πολέμων για τα εμπόλεμα μέρη και ιδιαίτερα για την Ελλάδα

Σε επίπεδο δεξιοτήτων

- να έρθουν σε επαφή με το περιβάλλον του Η/Υ και να μπορούν να χρησιμοποιήσουν προγράμματα επεξεργασίας κειμένου και παρουσίασης για

παραγωγή γραπτού κειμένου

(βλ. http://b-epipedo.cti.gr/epimorfotiko_yliko/ylikope02.pdf)

- να αναπτύξουν δεξιότητες χρήσης και αξιοποίησης του διαδικτύου ως πηγή άντλησης πληροφοριών
- να αναπτύξουν αφαιρετική-συνθετική ικανότητα στο γραπτό λόγο.

Στάσεις

- να αναπτύξουν θετική διάθεση απέναντι στον Η/Υ ως περιβάλλον εργασίας και ως εργαλείο άντλησης πληροφοριών και μέσο μάθησης
- να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας με τους συμμαθητές τους και κατάκτησης της γνώσης με συνεργατικό τρόπο.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΑΞΗ: ΣΤ' Δημοτικού ΕΝΟΤΗΤΑ: «**Οι Βαλκανικοί πόλεμοι**», σελ.194-197.

Συμβατότητα με το ΔΕΠΠΣ & ΑΠΣ-Διαθεματική προσέγγιση

Το περιεχόμενο του διδακτικού σεναρίου είναι απόλυτα συμβατό με το ΔΕΠΠΣ και το ΑΠΣ του μαθήματος της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο, καθώς αναφέρεται στη διδασκαλία υπάρχουσας διδακτικής ενότητας του σχολικού βιβλίου και οι στόχοι που τίθενται άπτονται άμεσα και υπερκαλύπτουν αυτούς του αναλυτικού προγράμματος, όπως αυτοί περιγράφονται στο βιβλίο του δασκάλου, σελ. 149 και το τετράδιο εργασιών του μαθητή, σελ. 78-79 (Ακτύπησ, 2007).

Ιστορία: Αναπλαισίωση και περαιτέρω διερεύνηση της ιστορικής περιόδου των Βαλκανικών Πολέμων με σκοπό την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης (Ματσαγούρας, 2002).

Γεωγραφία: Διαπίστωση του εδαφικού διαχωρισμού και της προσάρτησης νέων περιοχών στην επικράτεια του ελληνικού κράτους.

Γλώσσα: Καλλιέργεια του προφορικού λόγου και διαλογικών μορφών επικοινωνίας. Παραγωγή δομημένου γραπτού λόγου. Διαχείριση πολλαπλών πηγών πληροφορίας.

Προϋποθέσεις υλοποίησης – προαπαιτούμενος γνώσεις:

Από τους μαθητές απαιτούνται βασικές δεξιότητες χρήσης του Η/Υ (στοιχειώδεις γνώσεις επεξεργασίας κειμένου και δημιουργίας αρχείου παρουσίασης) και δυνατότητα χρήσης ενός προγράμματος διαδικτυακής περιήγησης.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να έχουν εξοικειωθεί με τη βασική χρήση του λογισμικού JCross από το menu εφαρμογών Hot Potatoes (που θα πρέπει να γνωρίζει ήδη ο/η εκπαιδευτικός). Η εξάσκηση αυτή μπορεί να γίνει σε προηγούμενο χρόνο στο εργαστήριο πληροφορικής ή σε συνεργασία με τον καθηγητή της Πληροφορικής (δεν θα απαιτήσει πάνω από μια διδακτική ώρα, καθώς είναι απλή στη χρήση και πλήρως εξελληνισμένη εφαρμογή).

Οι μαθητές έχουν προηγούμενη γνώση των βασικών ιστορικών γεγονότων που προηγήθηκαν των Βαλκανικών πολέμων από τη προηγούμενη ύλη του σχολικού εγχειριδίου.

Οργάνωση της διδασκαλίας-μεθοδολογία: Το μάθημα της Ιστορίας μεταφέρεται στην αίθουσα πληροφορικής. Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες, καθώς δεν αντιστοιχεί ένας Η/Υ για κάθε παιδί. Ενδεικτικά σε μια τάξη 20 περίπου ατόμων θα γίνουν ομάδες 2-3 μαθητών ανά μονάδα Η/Υ.

Εδώ πρέπει να τονιστεί πως σε περίπτωση που το σχολείο διαθέτει αργή σύνδεση στο διαδίκτυο είναι προτιμότερο να χρησιμοποιηθεί το συνοδευτικό CD ROM, καθώς περιέχει τοπικά όλα τα video που περιέχονται στην παρουσίαση, επιτρέποντας παράλληλα την διασύνδεση με τους υπόλοιπους πόρους του διαδικτύου.

Επιχειρείται να ακολουθηθεί η αποκαλυπτική πορεία στην αναζήτηση της νέας γνώσης. Οι μαθητές ασκούνται στην επιλογή, την αξιολόγηση και την ανασύνθεση της πληροφορίας. Αξιοποιούν τις δυνατότητες των ΤΠΕ, συνεργάζονται, επικοινωνούν, ανταλλάσσουν τις απόψεις τους. Αναπτύσσουν τη σκέψη, τη δημιουργικότητα τους και αυτο-καθορίζουν σε μεγάλο ποσοστό την πορεία προς τη γνώση. Η συνεργατική - βιωματική προσέγγιση υλοποιείται μέσα από την εργασία σε ομάδες 2-3 ατόμων και την ανάληψη ρόλων από τους μαθητές, που δίνει προσωπικό νόημα στην αναζήτηση της γνώσης (σύμφωνα με τις αρχές της «εποικοδομιστικής» θεωρίας).

Οι διδακτικές προσεγγίσεις που θα χρησιμοποιηθούν επομένως, είναι πρωτίστως η διερευνητική και η εποικοδομιστική (Vygotsky, L.1934/1988, Σολωμονίδου, 2006), καθώς οι μαθητές οδηγούνται να αναζητήσουν στοιχεία σε προεπιλεγμένες έγκυρες ψηφιακές πηγές, ειδικά οργανωμένες για την περίπτωση και στη συνέχεια εμπλέκονται σε δραστηριότητες προκειμένου να συνδυάσουν την υπάρχουσα γνώση με τη νέα. Συνεργαζόμενοι σε ομάδες – ομαδοσυνεργατικά (Ματσαγούρας, 1990, Papert, 1991, Βούρος, 2005)– παράγουν γραπτό και προφορικό λόγο (φύλλα εργασίας-παρουσίαση), ενώ οι δραστηριότητες δημιουργίας αρχείων κειμένου, παρουσίασης και δημιουργίας σταυρόλεξου (στο λογισμικό Hot Potatoes), προάγουν την κατανόηση και τη συστηματοποίηση των νέων γνώσεων, καθώς προϋποθέτουν αφαιρετική χρήση του λόγου για την παραγωγή κειμένων (Κουτσογιάννης, 2000).

Χρόνος υλοποίησης: Για τη διδακτική πρόταση εκτιμάται ότι θα χρειαστούν 5 ώρες, εκ των οποίων οι 3 θα αφορούν τις δραστηριότητες αναζήτησης, συμπλήρωσης των φύλλων εργασίας και οι άλλες 2 ώρες θα αφιερωθούν στην παρουσίαση των συμπερασμάτων από τις ομάδες σε ολομέλεια.

Ο ρόλος των διδασκόντων: ο καθηγητής αναλαμβάνει ρόλο καθοδηγητικό και επεξηγηματικό στα διάφορα στάδια της διαδικασίας, δίνοντας εξατομικευμένα ανά ομάδα εξηγήσεις, βοήθεια και υποστήριξη τόσο σε θέματα τεχνικής φύσης όσο και σε θέματα διεκπεραίωσης των ασκήσεων-εργασιών που αναθέτονται στα φύλλα εργασίας.

Υποστηρίζει διακριτικά τη διαδικασία αναζήτησης, επεξεργασίας, συστηματοποίησης και δόμησης της νέας γνώσης (Σολωμονίδου, 2001, Παπανικολάου-Γρηγοριάδου, 2005), διευκολύνοντας- όταν χρειάζεται- την εργασία των ομάδων για να μπορέσουν μέσα στα καθορισμένα όρια να ολοκληρώσουν την προσπάθειά τους. Τέλος ελέγχει τα αποτελέσματα της εργασίας τους μέσα από τα φύλλα εργασίας που συγκεντρώνει στο τέλος του μαθήματος (Κανάκης, 1986, Νικολαΐδου-Γιακουμάτου, 2001, Μυρογιάννη-Μαυροσκούφης, 2004).

Ο ρόλος των μαθητών: οι μαθητές καλούνται να προσαρμοστούν σε ένα διαφορετικό χώρο, τρόπο και μέθοδο διδακτικής προσέγγισης που προϋποθέτει αποδοχή κάποιων κανόνων καλής συνεργασίας, ανάπτυξη διαλόγου και αλληλοϋποστήριξη του συμμαθητή-συνεργάτη για την αποτελεσματικότερη επίτευξη μιας δραστηριότητας που έχει το χαρακτήρα όχι προσωπικής αλλά ομαδικής εργασίας (Κασκαντάμη, 2001, Βακαλούδη, 2003).

Οι συγγραφικές απόπειρες των μαθητών θα αφορούν:

- ✓ τη δημιουργία αρχείων κειμένου
- ✓ τη δημιουργία αρχείων παρουσίασης
- ✓ τη δημιουργία σταυρόλεξου (στο λογισμικό Hot Potatoes)
- ✓ τη συγγραφή ενός κειμένου που θα έχει τη μορφή άρθρου για ανάρτηση στη σχολική ιστοσελίδα

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΤΑΔΙΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η υλοποίηση του σεναρίου αναμένεται να ολοκληρωθεί σε τρεις φάσεις:

1η Φάση (1 δ.ω.)

Η 1η φάση έχει διάρκεια μιας διδακτικής ώρας και καλύπτει την διαπραγμάτευση των τριών πρώτων διδακτικών στόχων οι οποίοι αφορούν το ιστορικό πλαίσιο, την κατάσταση δηλαδή που επικρατούσε στα βαλκάνια και την Ελλάδα πριν τους Βαλκανικούς πολέμους (σύνδεση με προηγούμενη γνώση – επέκταση)

Οι μαθητές είναι χωρισμένοι σε ομάδες των 2-3 μαθητών κάνουν χρήση του σχολικού εργαστηρίου. Μια παράμετρος που πρέπει εδώ να προσεχθεί είναι τα μέλη των ομάδων να είναι ετερογενή ως προς τις μαθησιακές ή τεχνολογικές δεξιότητές τους. Κι αυτό γιατί στα πλαίσια της εποικοδομητικής μάθησης και της συνεργατικής μάθησης, εξασφαλίζεται η δυνατότητα φροντιστηριακής βοήθειας (tutoring) προς τον αδύνατο μαθητή και γενικά η έκθεση των αδυνάτων και μέτριων σε ένα ανώτερο επίπεδο σκέψης και δράσης, γεγονός που συμβάλλει κατά την αναπτυξιακή ψυχολογία, στη γνωστική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη των παιδιών. Οι καλοί μαθητές της παραδοσιακής διδασκαλίας ανατροφοδοτούνται όταν είναι σε θέση να βοηθήσουν το έργο των λιγότερων ικανών.

Καλούνται λοιπόν να επισκεφτούν την δικτυακή διεύθυνση http://users.ser.sch.gr/tmasouras/balkan_wars (το ίδιο μπορεί να γίνει και από το συνοδευτικό CD ανοίγοντας το αρχείο index.htm) και αφού περιηγηθούν για λίγο τους τίθεται το ερώτημα «Ποια είναι η κατάσταση στα Βαλκάνια και στην Ελλάδα λίγο πριν τους Βαλκανικούς πολέμους»; Ταυτόχρονα κατευθύνονται να διερευνήσουν τους τομείς «Η κατάσταση στα Βαλκάνια» και «Η πορεία προς τον πόλεμο» όπου περιέχεται πολυμεσικό περιεχόμενο σχετικό με αυτή τη περίοδο.

Εσκεμμένα στον τομέα αυτό του λογισμικού γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην Μακεδονία (τουλάχιστον όπως αυτή ορίζεται σήμερα από την Οθωμανική διοικητική διαίρεση). Αυτό έγινε με σκοπό οι μαθητές να καταλάβουν πως ο όρος "Μακεδονία" δεν εκφράζει την ίδια γεωγραφική περιοχή σε όλες τις ιστορικές περιόδους και πως αυτή η περιοχή που «διεθνώς» σήμερα ονομάζεται Μακεδονία δεν συμπίπτει με τον γεωγραφικό χώρο της αρχαίας ελληνικής Μακεδονίας ο οποίος σχεδόν εξ' ολοκλήρου περικλείεται από τα σύνορα της Ελλάδος.

Στη συνέχεια δίνεται σε κάθε ομάδα το πρώτο φύλλο εργασίας που καλείται να συμπληρώσει. Τα φύλλα εργασίας είναι έτσι μεθοδευμένα ώστε οι μαθητές σταδιακά να οδηγηθούν στη βαθύτερη μελέτη και γνώση του επιλεγμένου γνωστικού περιεχομένου καλύπτοντας τους στόχους που έχουν τεθεί.

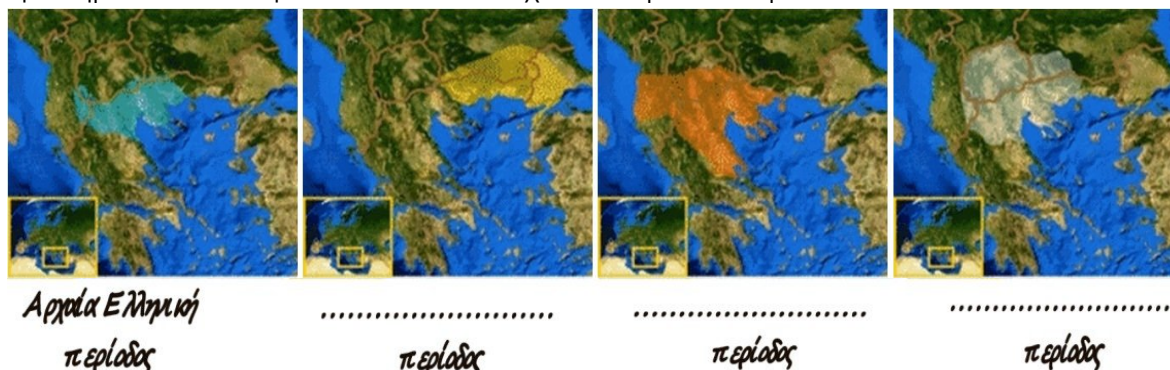
Σ' αυτή τη φάση ο δάσκαλος θα πρέπει να καθοδηγεί τους μαθητές στην αναζήτηση των σχετικών πληροφοριών, να επιλύει οποιαδήποτε απορία τους και όπου χρειάζεται να τους εμψυχώνει (Ράπτης-Ράπτη, 1999/2003).

Φύλλο εργασίας 1 (Ιστορικό πλαίσιο)

Πλοηγηθείτε στις επιλεγμένες ιστοσελίδες και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

- Η βαλκανική χερσόνησος στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα ανήκει ακόμα στην Οθωμανική αυτοκρατορία. Γιατί χαρακτηρίστηκε «χωνευτήρι των λαών»;
- Ποια μεγάλη κρίση ξέσπασε στη Βαλκανική το χρονικό διάστημα 1875 – 1878 και ποια νέα κράτη δημιουργούνται ή αποκτούν αυτονομία το 1879 με την Συνθήκη του Βερολίνου; Τι κέρδισε η Ελλάδα;
- Μετά τη Συνθήκη του Βερολίνου μεγάλοι ελληνικοί πληθυσμοί εξακολουθούν να υπάρχουν στην υπόδουλη Ήπειρο και Μακεδονία. Ποιος περίπου είναι ο αριθμός τους; Ποια προσπάθεια κάνει η Ελλάδα γι' αυτούς και με τι αποτέλεσμα;
- Η Μακεδονία σύμφωνα με το διοικητικό χωρισμό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας (από το 1800 και μετά) περιέχει τα βιλαέτια (επαρχίες).....
- Είναι όμως η ίδια περιοχή με την αρχαία ελληνική Μακεδονία; Ποιος ήταν ο σκοπός των Οθωμανών όταν ονόμασαν Μακεδονία όλη αυτή την εδαφική περιοχή;

• Εδώ έχουμε διάφορες περιοχές που ονομάστηκαν «Μακεδονία» από τις κατά καιρούς αυτοκρατορίες που κατείχαν την βαλκανική χερσόνησο. Συμπλήρωσε τα ονόματα των αντίστοιχων ιστορικών περιόδων.

Εικόνα 1: Χρονικός προσδιορισμός του γεωγραφικού όρου "Μακεδονία".

Το 1908 ξεσπά η επανάσταση των Νεότουρκων. Τι προσδοκίες γεννά στους υπόδουλους λαούς της βαλκανικής; Πραγματοποιήθηκαν οι ελπίδες τους;

• Η καταπίεση των Νεότουρκων στους λαούς της βαλκανικής θα οδηγήσει σε εξέγερση. Ο χάρτης δείχνει τις εδαφικές βλέψεις των λαών αυτών. Τι συμπέρασμα βγάζεις; Μήπως υπήρχε και άλλος λόγος για τους πολέμους που ακολούθησαν;

• Η Ελλάδα βλέποντας τα σύννεφα του πολέμου εξοπλίζεται. Το 1909 ξεσπά η επανάσταση στο Γουδί. Ποια τα αιτήματά της και τι άλλο έκανε που είχε μεγάλη μετέπειτα σημασία;

Εικόνα 2: Οι εδαφικές βλέψεις των λαών της Βαλκανικής χερσονήσου

2η Φάση (2 δ.ω.)

Η 2η φάση έχει διάρκεια δύο διδακτικών ωρών και αφορά τους τελευταίους γνωστικούς στόχους αναφορικά με τα γεγονότα του Α' και Β' Βαλκανικού πολέμου (οι οποίοι θα αντιμετωπιστούν σαν ένα συνολικό γεγονός), στον ρόλο του Βενιζέλου στην εξέλιξη των γεγονότων καθώς και στα αποτελέσματά τους.

1η διδακτική ώρα

Οι μαθητές ήδη έχουν μια καλή γνώση του ιστορικού πλαισίου και των αιτιών που οδήγησαν στην έναρξη των βαλκανικών πολέμων. Περιηγούνται στον δικτυακό κόμβο και συγκεκριμένα στις ενότητες «Α' Βαλκανικός Πόλεμος» και «Β' Βαλκανικός Πόλεμος».

Ο δάσκαλος κάνει μια περιγραφή του περιεχομένου και της δομής αυτών των δύο σελίδων. Η δομή τους είναι τέτοια ώστε τα γεγονότα να δίνονται στη

σωστή χρονολογική σειρά μέσα από μια ποικιλία πηγών. Υπάρχει χρονολόγιο των σημαντικότερων πολιτικών και στρατιωτικών γεγονότων που συνδυάζεται με τους ανάλογους χάρτες, ώστε οι μαθητές να έχουν μια καλή εποπτεία της εξέλιξης τους. Τα video βαλμένα σε χρονολογική σειρά δίνουν με δραματικό τρόπο το χρονικό των πολέμων και οι πολλοί εξωτερικοί σύνδεσμοι τους φέρνουν σε επαφή με άλλες ιστορικές πηγές.

Οι μαθητές τώρα αναλαμβάνουν να διερευνήσουν μέσω του επιλεγμένου υλικού όλες τις πτυχές της ιστορικής περιόδου. Σ' αυτή τη φάση χρήσιμο είναι ένα μέλος κάθε ομάδας να κρατάει σημειώσεις για ότι η ομάδα κρίνει σημαντικό.

Και εδώ ο ρόλος του δασκάλου είναι καθοδηγητικός, καθώς καλείται να βοηθήσει τις ομάδες να κινηθούν στο σύνολο των πληροφοριών, να αντλήσουν χρήσιμα συμπεράσματα, ενώ επιλύει τυχόν απορίες τους.

2η διδακτική ώρα

Στην αρχή της 2ης διδακτικής ώρας και αφού οι μαθητές έχουν αποκτήσει μια καλή εποπτεία των γεγονότων, δίνεται στους μαθητές το δεύτερο φύλλο εργασίας το οποίο καλούνται να συμπληρώσουν.

Φύλλο εργασίας 2 (Βαλκανικοί πόλεμοι)

Πλοηγηθείτε στις επιλεγμένες ιστοσελίδες και απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα:

- Τελικά ποιες ήταν οι δύο βασικές αιτίες των βαλκανικών πολέμων;
- Ποια κράτη υπέγραψαν αρχικά συμμαχία κατά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και γιατί ο Βενιζέλος επέμεινε στην συμμετοχή της Ελλάδος στη συμμαχία αυτή;
 - Γιατί η Βουλγαρία δέχθηκε να υπογράψει συμφωνία με την Ελλάδα ενώ διεκδικούσε τα ίδια εδάφη στη Μακεδονία;
 - Ποια ήταν η αφορμή για τη κήρυξη του Α' Βαλκανικού πολέμου και πότε έγινε αυτό;
 - Με τη βοήθεια του χρονολόγιου να συμπληρώσετε πάνω στο χάρτη τις χρονολογίες στα μέρη που ο ελληνικός στρατός και στόλος έδωσε τις κυριότερες μάχες του στη διάρκεια του Α' Βαλκανικού πολέμου.

Η ιστορική διαφωνία Βενιζέλου – πρίγκιπα Κωνσταντίνου βάζει σε κίνδυνο την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης. Πείτε με λίγα λόγια τι συνέβη. Είχε δίκιο ο Βενιζέλος;

- Αντικειμενικός στόχος η Θεσσαλονίκη. Μόνο των Ελλήνων; Ποιοι «σύμμαχοι» αντέδρασαν στην κατάληψη της Θεσσαλονίκης και πώς; Τι επεδίωκαν;

Εικόνα 3: Οι κυριότερες μάχες που έδωσε ο ελληνικός στρατός και στόλος κατά τη διάρκεια του Α' Βαλκανικού πολέμου.

- Δεν έχει στεγνώσει καλά καλά το μελάνι στη Συνθήκη του Λονδίνου που τερματίζει τον Α' Βαλκανικό και ήδη υπογράφονται μυστικές συμφωνίες. Από ποιους και τι τους ώθησε σ' αυτό; Τι ρόλο έπαιξε ο Βενιζέλος;
- Πώς ξεκίνησε ο Β' Βαλκανικός πόλεμος και ποιος ήταν ο στρατηγικός στόχος των Βουλγάρων; Πώς αντέδρασαν οι Έλληνες;
- Ανατρέχοντας στις πηγές να αναφέρετε τις κυριότερες μάχες του ελληνικού στρατού και τις βασικές κινήσεις του στόλου.
- Βουκουρέστι Ιούλιος 1913. Υπογράφεται συνθήκη ειρήνης. Ποια η στάση της Βουλγαρίας απέναντι στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων; Τι ήθελε να πετύχει;
- Πως διαμορφώνονται τα σύνορα της Ελλάδας μετά το τέλος των βαλκανικών πολέμων; Σχεδιάστε τα στον παρακάτω χάρτη μαζί με τα σύνορα των γειτονικών της κρατών.

Εικόνα 4: Σχεδίασε τα σύνορα της Ελλάδας και των γειτονικών της κρατών μετά το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων.

- Τελικά μπορούμε να πούμε πως η Ελλάδα βγήκε ενισχυμένη από τους βαλκανικούς πολέμους; Αν ναι γιατί;

3η Φάση (2 δ.ω.) - (αξιολόγηση-ολομέλεια)

Αφού συμπληρώσουν οι ομάδες τα φύλλα εργασίας, η κάθε ομάδα ανακοινώνει τις απαντήσεις που έδωσε και ακολουθεί συζήτηση όπου ανταλλάσσονται απόψεις για τα αποτελέσματα της εργασίας των μαθητών/-τριών. Ο δάσκαλος εδώ συμμετέχει επικουρικά παρεμβαίνοντας για να συντονίσει τη συζήτηση ή και για να βοηθήσει με σκοπό να προάγει και να κάνει πλήρως κατανοητές τις σημαντικότερες πτυχές των ιστορικών γεγονότων.

Στην ίδια φάση οι μαθητές θα ασχοληθούν με τη χρήση του λογισμικού Hot Potatoes σε δραστηριότητες εμπέδωσης και αυτο-αξιολόγησης.

Η όλη διαδικασία έπεται της διαμορφωτικής αξιολόγησης που έχει προηγηθεί κατά τη διάρκεια των προηγούμενων δραστηριοτήτων με την παρατήρηση της συμμετοχής και του ενδιαφέροντος των μαθητών απέναντι στην μαθησιακή διαδικασία καθώς και της εργασίας τους μέσα στην ομάδα.

Χρησιμοποιώντας πάλι τον δικτυακό τόπο http://users.ser.sch.gr/tmasouras/balkan_wars και την εφαρμογή JCross οι μαθητές σε ομάδες θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν από ένα σταυρόλεξο αντλώντας τους ορισμούς από τη συγκεκριμένη γνωστική ενότητα. Πρόκειται για μια αρκετά απαιτητική διαδικασία καθώς θα πρέπει πρώτα να εντοπίσουν τα πιο σημαντικά γεγονότα, πρόσωπα ή καταστάσεις

και στη συνέχεια να τα περιγράψουν ή να τα ορίσουν με σύντομους αλλά ικανούς ορισμούς (αφαιρετική ικανότητα).

Οι ομάδες ανταλλάσσουν μεταξύ τους τα σταυρόλεξα που δημιούργησαν και καλούνται να λύσουν η μια το σταυρόλεξο της άλλης. Στην όλη διαδικασία το σημαντικό δεν είναι μόνο να λυθούν τα σταυρόλεξα. Σημαντικό ακόμα είναι να συζητηθεί η ποιότητα, η πληρότητα και η σαφήνεια των ορισμών που δόθηκαν από τις ομάδες καθώς αποτελούν ένα ασφαλές δείκτη της κατανόησης του γνωστικού αντικείμενου. Οι ομάδες θα διορθώσουν ατέλειες ή παραλήψεις και θα λυθούν έτσι τυχόν παρανοήσεις ενώ παράλληλα θα έχουμε ένα είδος «εσωτερικής» αξιολόγησης ιδιαίτερα χρήσιμη για να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα από τον εκπαιδευτικό για την επίτευξη των γνωστικών στόχων που τέθηκαν αρχικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Papert, Seymour (1991): Νοητικές Θύελλες. (μετάφραση Αίγλη Σταματίου). Αθήνα: Οδυσσέας.
2. Vygotsky, L. (1934/1988). Σκέψη και Γλώσσα. Αθήνα: Γνώση.
3. Ακτύπης Δ. κ.α. (2007) , «Στα Νεότερα Χρόνια», Βιβλίο για τον δάσκαλο, τάξη ΣΤ', Ο.Ε.Δ.Β.
4. Ακτύπης Δ. κ.α. (2007) , «Στα Νεότερα Χρόνια», Βιβλίο για τον μαθητή, τάξη ΣΤ', Ο.Ε.Δ.Β.
5. Ακτύπης Δ. κ.α. (2007) , «Στα Νεότερα Χρόνια», Τετράδιο Εργασιών, τάξη ΣΤ', Ο.Ε.Δ.Β.
6. Βακαλούδη Α. (2003). Διδάσκοντας και μαθαίνοντας με τις νέες τεχνολογίες. Θεωρία και πράξη. Αθήνα: Πατάκη.
7. Βούρος Γ. (2005). Συνεργατική δράση και μάθηση: ζητήματα, συστήματα και τάσεις. Στο Σ. Ρετάλης (επιμ.). Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης (155-179). Αθήνα: Καστανιώτης.
8. Επιμορφωτικό υλικό Φιλολόγων αναφορικά με τη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διδακτική διαδικασία http://b-epipedo.cti.gr/epimorfotiko_yliko/ylikope02.pdf (πρόσβαση 1/2/2010).
9. Κανάκης Ι. (1986). Διδασκαλία και Μάθηση με Σύγχρονα Μέσα Επικοινωνίας. Αθήνα: Γρηγόρη.
10. Κασκαντάμη Μ. (2001). Μαθαίνοντας στο Internet Αρχαία, Νέα, Ιστορία. Αθήνα: Καστανιώτης
11. Κουτσογιάννης Δημ., (2000). Το διαδίκτυο ως διεθνής χώρος πρακτικής γραμματισμού στο Γλωσσικός Υπολογιστής, Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή, Τομ 2, τευχ.1-2 σ. 239-248, Θεσσαλονίκη.
12. Μασσαγγούρας Ηλ. (1990). Ομαδοκεντρική Διδασκαλία και Μάθηση: Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας κατά Ομάδες. Αθήνα: Γρηγόρη.

13.Ματσαγγούρας Ηλ. (2002). Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση: Εννοιολογική Αναπλασίωση και Σχέδια εργασίας. Αθήνα: Γρηγόρη.

14.Μυρογιάννη, Ε. και Μαυροσκούφης, Δ. (2004). Φιλολογοί στον υπολογιστή. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.

15.Νικολαΐδου Σ. & Γιακουμάτου Τ. (2001): Διαδίκτυο και Διδασκαλία, Ένας οδηγός για κάθε ενδιαφερόμενο και πολλές προτάσεις για τους φιλόλογους. Αθήνα: Κέδρος.

16.Παπανικολάου, Κ. & Γρηγοριάδου, Μ. (2005). «Η συμβολή του διαδικτύου στην ανανέωση των εκπαιδευτικών πρακτικών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση», Θέματα στην Εκπαίδευση, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 6 (1), 23-57.

17.Ράπτης, Αρ. & Ράπτη, Αθ. (1999/2003). Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας (τόμοι Α'-Β'). Αθήνα: εκδ. των συγγραφέων.

18.Σολωμονίδου Χριστίνα. (2001): Σύγχρονη Εκπαιδευτική Τεχνολογία: Υπολογιστές και μάθηση στην Κοινωνία της Γνώσης. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

19.Σολωμονίδου Χριστίνα. (2006). Νέες τάσεις στην εκπαιδευτική τεχνολογία, Εποικοδομητισμός και σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης. Αθήνα: Μεταίχμιο.

20.Χοντολίδου Ε., (1999). «Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας, στο Γλωσσικός Υπολογιστής», Περιοδική έκδοση Του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για τη Γλώσσα και τη Γλωσσική αγωγή, Τομ 1, τευχ.1, σ. 115-118.